

2014. december

kíváncsi diákok lapja

Karácsonyi világjárás
a Barangolóval

19. oldal

A Székelyföldi Tehetségsegítő Tanács (SZTT) pályázati kiírásából azokat a témákat válogattuk ki, amelyek 5-8. osztályos diákoknak szólnak.

Jó munkát!

SZÉKELYFÖLDI KINCSKERESŐ

2014. november 5. - 2015. február 9.

A pályamunkák témája:

AZ ÉN FALUM/VÁROSOM

Helytörténeti, néprajzi gyűjtés/kutatás 5 fős (4 gyermek és 1 felnőtt) csoportoknak.

Forrás-kincsünk

Pályázat **7-11. osztályos diákoknak**

A pályázat célja a helyi/környékbeli vízforrás (ok) feltérképezése és rendbetétele, a munka népszerűsítésére a helyi közösségben.

A versenyre 8 fős (6 tanuló + 2 felnőtt) csoportok benevezését várjuk. A csapatok tagjai lehetnek egyetlen osztály képviselői, de a csapatok alakulhatnak különböző osztályok vagy a település különböző iskoláinak tanulóiból is.

Székfoglaló

Játékpályázat **általános és középiskolás diákoknak, valamint egyetemistáknak.**

Székelyföldre vagy a székelységhez kapcsolódó interaktív/digitális játék vagy kvíz készítése online vagy offline formátumban.

A pályázati felhívás, részletekkel, határidővel a 11. oldalon.

CIMBORA - 2014. december, XXV. évfolyam
Szórakoztató irodalmi, kulturális folyóirat
10-15 éves diákoknak
ISSN 1222-1910

A Cimborá árát a Cimborá Alapítvány bankszámlájára várjuk:
Cont IBAN: RO14BRDE150SV01455331500,
BRD. Sf. Gheorghe, Fundația Cimborá,
Cod fiscal: 8259184

Főszerkesztő: Farkas Kinga
Munkatársak: Bogdán László, Csillag István, Forrai Tibor,
Keszeg Ágnes, Keszeg Vilmos, Kónya Éva, Köllő Zsolt,
Vetrő Bodoni Barnabás

A borítón Vetrő Bodoni Barnabás illusztrációja.
Borítóterv, könyvtipográfia és nyomdai előkészítés: Csillag István
Kiadja a sepsiszentgyörgyi Cimborá Alapítvány.
Készült a sepsiszentgyörgyi T3 Kiadó nyomdájában.

Szerkesztőség: Cimborá szerkesztőség, Szabadság tér 7 szám,
520055, Sepsiszentgyörgy, Kovászna megye, Románia
E-mail: cimboramail@gmail.com
Web: www.cimborá.net

TÁMOGATÓINK

Kovászna Megye
Tanácsa

Kovászna Megyei
Művelődési Központ

Sepsiszentgyörgy
Város Tanácsa

RMDSZ
COMMUNITAS
ALAPÍTVÁNY
TÁMOGATÓ AZ RMDSZ ÉS
A COMMUNITAS ALAPÍTVÁNY

BETHLEN GÁBOR
Alapkezelő Nonprofit Zrt.

Tartalom

Időutazás a Cimbirodalomban

KISS OTTÓ

Karácsony a nagymamánál 4. oldal

LÁSZLÓFFY ALADÁR

Kard, kalapács, kalamáris

Mióta van karácsony? 5. oldal

LÁSZLÓ NOÉMI

Havazás 6. oldal

DEMETER LAJOS

Betyárvilág

Zoltányi Feri és bandája 7. oldal

Pályázat 11. oldal

A gyermekkor évszázadai

SZŐCS IMRE rovata

Ha elcsattan a pofon... 12. oldal

A kalodától a simogatásig

ZAYZON ÁGNES rovata

A humanisták a gyermekkorról és a nevelésről 14. oldal

Szín-tér

VETRÓ BODONI BARNABÁS rovata

A nézővel együtt rezonáló művész

A Szín-téren: Mona Hatoum, 1952,
Bejrút, Libanon. 16. oldal

Barangoló

KÓNYA ÉVA rovata

Karácsonyi világjárás 18. oldal

Történetek a palackból

KESZEG VILMOS rovata

A front útjában 23. oldal

EDŐságek

GERGELY EDÓ rovata

Paradicsomszüret lélek-pakolással 26. oldal

Hegyen-völgyön kul-túra

KÖLLŐ ZSOLT rovata

Erdővidéki barangolás 27. oldal

G-kulcs

MÜLLER HENRIETTA rovata

Csak hang legyen és fény 28. oldal

Pad alatt

Cimbi naplója 29. oldal

Keresztretjtvény 30. oldal

Cimbi képtára 31. oldal

KISS OTTÓ

Karácsony a nagymamánál

Jó pásztort látok, lesi nyáját,
és dohánytalan fapipáját
forgatja tűnődő kezében.

Egy mozdulattal felém fordul, talpa alatt a hó
csikordul,
deres bajszára látok éppen.

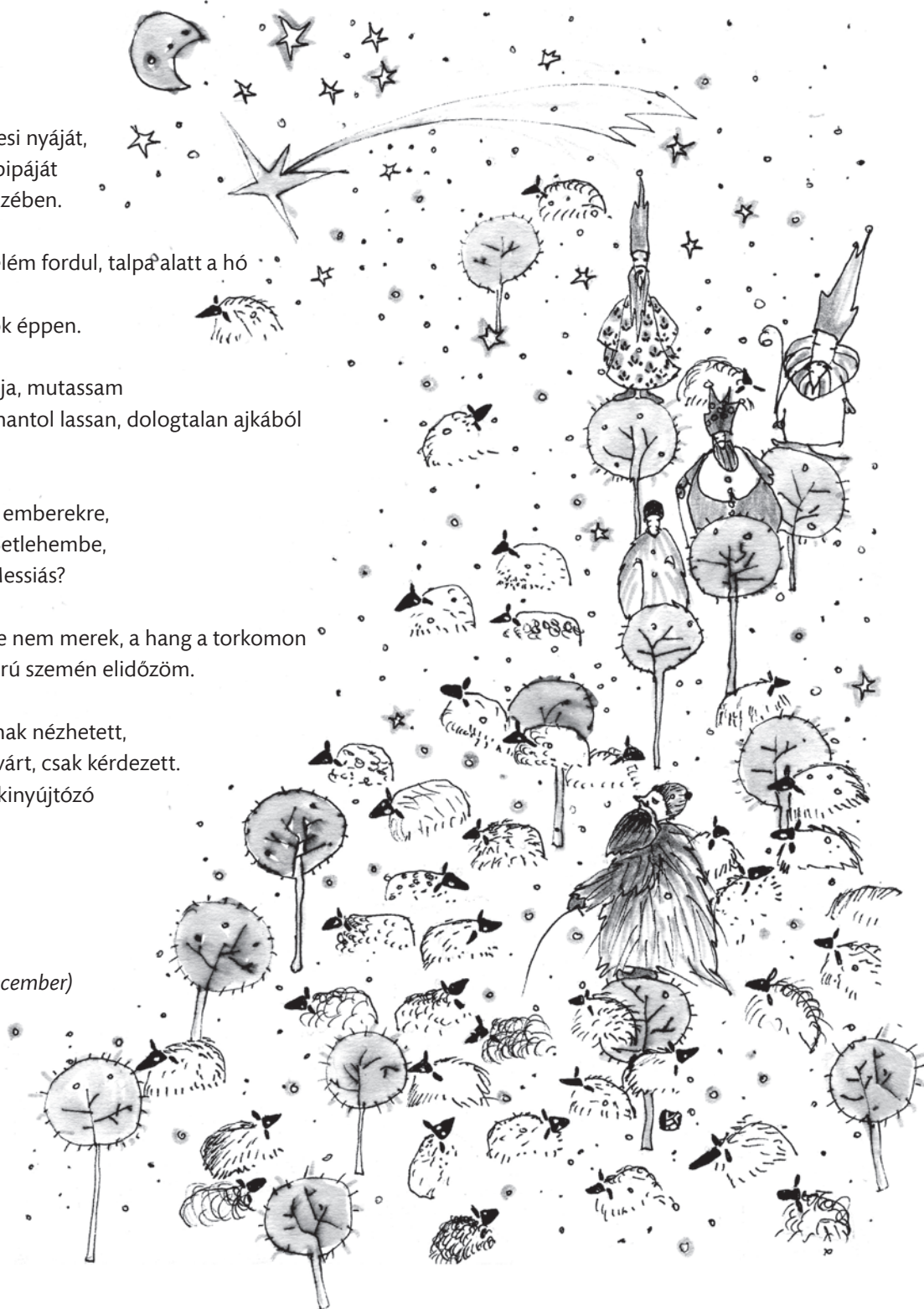
Az arcomat, mondja, mutassam
s egy mondatot kihantol lassan, dologtalan ajkából
kiás:

Csak fagy jár itt az emberekre,
el kéne mennem Betlehembe,
vajon él-e már a Messiás?

Valamit szólnék, de nem merek, a hang a torkomon
bent reked, szomorú szemén elidőzöm.

Tán egy jó báránynak nézhetett,
mert választ nem várt, csak kérdezett.
Mit tehetnék? – A kinyújtózó
legelőkön
messze kolompol
cseng a bőröm...

(Cimbora, 2006. december)

Keszeg Ágnes illusztrációja

LÁSZLÓFFY ALADÁR

Kard, kalapács, kalamáris

(részlet)

Mióta van karácsony?

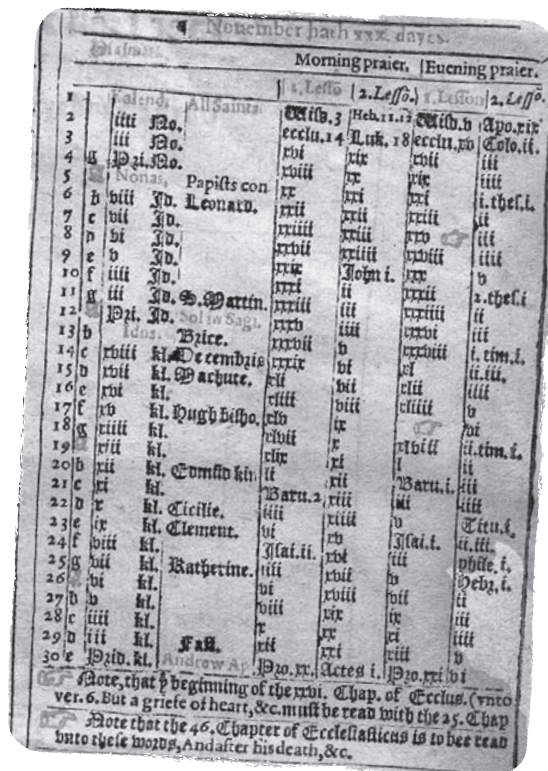
Egy Pozsonyban élő magyar költő, Tózsér Árpád fogalmazta meg szellemesen és szemléletesen azt a képet, melyben megfogható, hogy közmegegyezés szerint van egy időszámításunk előtti sáv s egy azóta tartó a történelmi idő kezelésében. Az előbbit *Krisztus előtt*-nek, az utóbbit *Krisztus után*-nak mondjuk. A betlehemi születésnap Augustus császár népszámlálásával függ össze. Ezért Tózsér Árpád úgy szemlélteti: maga Augustus császár egy reggel arra ébredt, hogy a lába helyén is feje van... Akárcsak a kártyalapokon ábrázolt királyfigurának.

Az idő kezelése, az események elhelyezése az idő szálán, a dátumozás mindig is foglalkoztatta az embert. A legkézenfekvőbb eszköze erre az emlékezet, azóta is. Igen ám, de a személyes emlékezet a jobb vagy gyengébb észbentartó képességtől függ, másokat is segítségül kell hívni. A közösség emlékezete számára akkor válik kemény dióvá a dolog, amikor olyan korábbi eseményekről van szó, melyekre közvetve, több nemzedék emlékezetoszlopát egymásra szerelve lehet csak „emlékezni”. Nosza, gyorsan rögzíteni kell, jól vagy rosszul, krónikában, mesében, hagyományban. A régmúltban mesebelien mulatságosnak tűnő túlzások is csúsztak be efféle időszámítgatásokba, például az jött ki: voltak legendás királyok, akik több ezer évig uralkodtak.

Időkezelésünk mai szintjén már sokkal többet tudunk magának az idő kezelésének történetéről is, ahogy rendre kialakultak a különböző időszámítások, és összeálltak az első „naptárak”.

Azért mondjuk ma is többes számban, mert még megvannak itt-ott, bár a könnyebbség kedvéért, a gazdasági élet zökkenőmentessége, a közlekedés menetrendjei kedvéért megegyeztek, hogy világszerte a „mi” (európai, keresztény) szokásunk szerint számítjuk a világ idejét, de belső használatra, a világ nagy hagyománnyal rendelkező kultúráiban még élhet az eredeti, „ösi” saját időszámítás is emellett. Miképpen az írásmódok is különbözőek maradtak a kultúrák egymásra való hatása és tapasztalataik cserélődése ellenére.

Ilyen saját, érdekes időszámítást követ Kína is. A múlt, a történelem naptárkultúrája után érdeklődve, elsősorban az olyan időszámítási hagyományokat kell számba venni, melyek, ha ki is vonultak a divatból, mégsem pusztá érde-

Gergely-naptár egy lapja 1614-ből

kességek, hiszen nélkülük aligha lehet eligazodni az akkori idő szövevényében, az akkor élők gondolatmenetében. A rómaiak „a város” (Róma) alapításától számították a világ sorát. A Bibliában a világ teremtését veszik alapul, a zsidó vallás és az ortodox (görög keleti) keresztény egyház ma is ezzel az időrenddel él a maga belvilágában. Az iszlám ugyancsak későn kezdte, az alapító nagy profétájától, Mohamedtől számol el az idővel, tehát alig 1380 körül áll a mi 1998-unkhoz képest. Saját időszámítása volt az olyan bírodalmaknak, mint az egyiptomi, a babiloni, melyek aztán a bírodalom feloszlásával együtt szűntek meg. Ismerni és számításba venni őket azért ma is fontos annak, aki a korabeli eseményekkel bíbelődik. Rómában is a császár nevezetes népszámlálási parancsának a júdeai tartományba „átfaxolt” példányán nem holmi „Krisztus-előtt” áll, hanem a saját folyamatos időszámításuk szerinti dátum (állhatna, hogyha volna ilyen „okirat”).

Egy dolgon érdemes eltűnődni: a világraszóló betlehemi esemény időpontját, tehát a császárt jelképesen kettészelő „nulla” pontot a „Kr. e. – Kr. u.” között, vagy hatszáz évvel utólagosan számította ki egy kolostor tudós lakója. Ám karácsonya az embereknek nem a visszamenőleg egy új naptárszámításban rögzített időpont óta, hanem a valódi esemény óta van. Ebben megnyugodhatunk.

(Cimbora, 1999/1)

LÁSZLÓ NOÉMI

Havazás

Ahogy a földet befödi a hó,
úgy hullnak életemre napjaid.
Gyatra a lélegzet, akadozó,
a teljességtől folyton elszakít.

Úgy nézem a szelíd, havas mezőt,
mintha új jelentést ruházna rád,
mert mindenkinél jobban ismerem
megviselt arcod, összegyűrt ruhád.

Úgy nézem a kavargó pelyheket,
mintha a változás szikrázna bennük,
mert kéz a kézben folyton megremeg,
de minden alkalommal újrakezdjük:

az vagy nekem, mint földeknek a tél,
ha fölémhajolsz, minden elcsitul;
két hópehely az arcunk, összeér,
megfoghatatlanul.

Műhelytitok

László Noémit kérdeztük:

- Szerinted miért ennyire kedvelt témája a poétáknak a hó, havazás?

- A havazással kapcsolatban annyi mindent elősorolhatunk. Hogy milyen a különböző napszakokban szitáló, hullongó, kerengő, kavargó, surrogó hó hangulata, milyen érzés frissen hullott hóban henteregni, hógolyózni, hányféle színárnyalat váltakozik egy behavazott, hepehupás domboldalon, hogyan áll a csupasz fák, a fenyők ágain, az ereszekon, háztetőkön, villanypóznákon, padokon a fehérlő suly.

Aki sízni tud, annak nyilván ehhez képest egészen más, de ugyanannyira intenzív élménye kötődik a friss, letaposott, félig jeges, olvadozó, bőséges vagy fukaron mért hótakaróhoz. Számomra a megtisztulás, a csend, a nyugodt gondolatok hordozója a havazás; ilyenkor mintha az egész világ felszusszana, lenyugodna, magához térne kicsit, mintha befele fordulna és odafigyelne a lényeges dolgokra. Komoly és mély, de kedves és játékos a hóhullás, talán ez a legjobb benne: az a sokféleség, amit például a hópehely kristályszerkezete is híven tükröz – ahány, szinte anynyiféle. Hideg, puha, tiszta, változatos és hangulatos, elérhető és mégis megfoghatatlan – eszményi tulaj-

donságok ahhoz, hogy az embernek lefesteni, lerajzolni, lefényképezni, körülírni vagy csak egyszerűen dúdolni támadjon kedve. Azt hiszem, valahol itt kell keresni annak okát, hogy annyi műalkotás kapcsolódik a télhez.

(Cimbora, 2006. december)

Péter Alpár illusztrációja

Betyárvilág

Rendhagyó történelmi mesék

A betyártörténeteket a népi emlékezet őrizte meg, gyűjtőutak során mesélték el nekünk olyanok, akiknek több-kevesebb közük volt az eseményekhez, szereplőkhöz. A begyűjtött történetekből, balladákból kikerekedik

egy-egy igaz mese. Zoltányi Feri történetét Kádár Gyula *Igaz mese* című írása és néhány, gyűjtések során felbukkant adat alapján gyúrtuk egybe.

Zoltányi Feri és bandája

Bizony, maholnap száznegyven esztendeje, hogy Illyefalva városában és környékén rablók tanyáztak, s rettegésben tartották a népet. Hatvan ember őrizte a falut áldott nap és sötét éjjel. Éjfélről reggelig, reggeltől éjfélig járta harminc jól megtermett férfi az utcákat, de hiábavaló volt minden. Fogyott az emberek portájáról a jószág, a pajtákból a disznó, ólaktól a majorság, az istállókból a borjú.

Nemegyszer történt meg, hogy a rablók felgyűjtötték a falu egyik felét, s míg a nép a tűzoltással volt elfoglalva, addig a falu másik részén, a vereskakas árnyékában, nyugodtan fosztogattak. 1864 körül már annyira felbátorodtak, hogy fényes nappal, nyíltan rakták szekerre a gazda gabonáját a hiúból, a gabonás kasokból. A megrettent gazda csak annyit mert mondani:

– Fiaim, haggyatok nekünk es valamit, mert élni kell, gyermekeim vannak...

Kegyetlenek voltak, elvitték az egészet. A legrettegettebb, a rablóvezér, a hatalmas termetű Zoltányi Feri volt. A besorozása előtt, mint postáslegény, kétkerekű szekerével járta a környéket. Jól ismert mindenkit, tudta, ki hogyan áll és mije van. Mikor besorozták császári katonának a gránátosok közé, megszökött. Hiába fogták be, elszökött az vagy háromszor is a katonaság elől. Sokáig bujdosott a közeli erdőben, ahol nemcsak az idegeneket, de, ha találkozott velük, a falubelieket is kifosztotta. Később ismeretséget kötött Marma Dáviddal és Marma Ferencsel, akikkel és még néhány kétes hírű emberrel összeállva rablóbandát alakított. Több helyen úgy suttozták, a bandának tagja volt a város bírása, Rákosi József is.

Illyefalva, mely kinézetre nem volt több és semmi- ben sem különbözött egy nagyobbacska székelyföldi falutól, ha nem vesszük tekintetbe azt, hogy ódon

templomvárát kétszer is megostromolták – előbb Weis Mihály, a brassóiak királybírója, a pártütő Géczi Andrással, 1612-ben, majd 1658-ban, a török szultán büntető hadjárata során a pogány –, lakói ugyanúgy éltek és adóztak vagy szolgálták mint katonák fejedelmüket, majd a kétfejű sas szárnyai alatt a császárt. Ennek ellenére a falu polgárai büszkéek voltak a városi címre. A régi szabadalmaikra és vásártartási jogukra hivatkozva 1845-ben, öfelsége a császártól nyert kegyelmes engedéllyel, a szombati hetivásárok mellett évente három országos sokadalmat is tartottak. Ilyenkor megelevenedett Illyefalva. Jöttek a kereskedők Sepsiszentgyörgyről, Kézdivásárhelyről, Brassóból, a céhek termékeikkel szerte az országból, csak úgy özönlött a sok nép a látnivalóért.

Egy-egy ilyen sokadalom valóságos aranybánya volt Zoltányiéknak. Hol a Botfalu felé vezető úton, hol a hermányi erdőnél állták útját a kereskedőknek, a vásárosoknak. Ha sikeres alkut kötött valaki, akkor a portékától, ha pedig nem vásárolt semmit s a pénze megmaradt, akkor attól fosztották meg a mit sem sejtő hazaigyekvőket.

Történt egyszer, egy ködös, későőszi napon, amikor már kurtára fogja vándorútját a Nap az égen, s a hideg hegyszorosok nehéz, szürke párákat lehelnek, történt, hogy az egyik öreg fuvaros, hazafelé jövet Havaselvéről, ahová krumplit vitt be, hogy gabonára cserélhesse, beérve az első csángó faluba Brassó mellett, betért az egyik fogadó udvarába. Nem ez volt a számítása, de hát megkésétt a hegyi utakon, hiába nógatta lovait a szekerére kapaszkodó, egyre fáradtabb alkony, már sűrűsödött az este, mire elérte a falut. Nem volt mit tenni, és tanácsos sem volt, hogy éjjel úton legyenek, habár csak néhány órai járásra, úgyszólván

egy köpésre voltak Illyefalvától, úgy döntöttek a fiával, hogy megszállnak, inkább hajnalban indulnak tovább. Miután enni vetettek a kifogott lovaknak a szín alatt, betértek a fogadóba.

Bent az egyik hosszú, kecskelábú, a vendégek könnyöklésétől fényesre sikálódott asztal végében két ember ült. A mécses alig világította meg az arcukat. Bor volt előttük – s a gyanús viselkedés.

A két érkező tisztességgel köszönt.

– Jó estét adjon az Isten.

– Adjon az Isten, János bá! – fogadta a borostásképű, nagy, lógó bajuszú –, éppen magikat vártuk.

Kiment a vér a lábából szegény János bának, mert a két borozgatóban ráismert Zoltányi Ferire s társára, Marma Dávidra. Csak lehuppant a lócára, szemét le nem tudta venni a két alakról. Azok felálltak s az öregék mellé ültek. Nem volt mit tenni, János bá vacsorára invitálta a két váratlan vendégét.

– Sós halat vevénk odaát Plojesten, lassanak hozza, van bővön – biztatta kényszeredetten –, jut ebből még húsnak es.

Nem kellett biztatás a két rablónak. Nekiláttak volna azok kínálgatás nélkül is. Ettek egy darabig szótla-

nul, mert ugye, a magyar ember, míg eszik, nem beszélget, s mikor már fogytán volt a hal, az öreg csak úgy, nem mintha érdekelné, de illendőséggel megkérdezte:

– Mi járatban vattok?

– Mű Plojestre mennék – felelt Marma –, disznókot vinnénk eladni s egy borjút.

– Na, még vagy húsz zsák pityókát, ez attól függ – toldta meg Zoltányi.

– De úgy látom, üres a szekeretek... – csusszant ki a száján az öregnek.

– Azzal maga ne töröggyön! – mordult rá Zoltányi.

– Na, öreg! – vigyorodott el Marma -. A halak ne higgyék, hogy disznók ették meg, illik ide a bor!

Nem volt mit tenni, János bá bort rendelt. A két rabló egyre hangosabb volt, s dicsérte a hegy levét, utánarendelve, az öreg kontójára. Míg Zoltányiéknak egyre édesebbé vált a bor, János bának annál savanyúbbá, azaz keserűvé, főleg attól, amiket hallott a két hencegőtől. Nem áallották eldicsekedni, egymás szavába vágva, a borgóz hatására, hogy hány meg hány embert raboltak ki, kiknek a csúre világánál menekül-

tek a rablott holmikkal, és hányan meg hányan vannak, akiket elkapartak az országutak mentén, vagy miután életét vették, bedobták a halak eledeléül a Feketeügy-be. Mi több, még azt is visszamondták, hogy Józsi bá, mielőtt elment volna fiával a pityókát becserélni, miket tárgyalt éjszaka az ágyban a feleségével. A hozott gabonáért, a piacon ha értékesíteni tudják, mielőbb egy borját szeretnének kialakni Séra uramtól Illyefalván.

Feszélyezve és megrettenve érezte magát az öreg, a kemence padkájára félrehúzódott, fia pedig nyílt szemekkel bámulta a két banditát. Zoltányi s Marma elérte a célját.

- Ide figyeljen - szólt a bandavezér -, innen nem messze van a Félúti fogadó. Gazdája nincs itthon. Az estállóban van két tinó, a hiúban tíz zsák frissen örölt liszt, ezeket felrakjuk a szekérre, s elviszi Dávid eccséhez, Marma Ferihez. S ott leteszi.

Hiába szabadkozott s fogta kérére a szót János bá, hogy ő becsületes ember, az ilyent nem tudja megcsinálni, az ő lelkiismerete tiszta, letorkolták.

- Jegyezze jól meg - kapta el az öreg ujjasát s vonta közel magához Zoltányi -, most már sokat tud, lelkiismeret ide, becsület oda - sziszegte -, ha élni akar, ezt megcsinálja, mert ha nem, először a fiát ölöm meg, s utána magával es végzek.

Ezzel a két bandita felállt, s elhagyta a fogadót. Még az ajtóból visszaszólt Marma vigyorogva:

- Hajnalban várjuk. Jóccakát!

Ej, jónak semmilyenképpen nem mondható éjszaka volt az öregnek és a fiának! Csak forgolódtak és tépelődtek az ágyban. Hiába tanakodtak, hogy mitévők legyenek, nem jutottak semmire. Így érte őket az ablakon kopogtató hajnal. Lógó orral, gondokkal teli fogták be a lovakat, s búcsúztak a fogadóstól.

- Gyí! - szólt a lovakra az öreg, s kikocogtak a nagyútra, a megjelölt hely felé.

Sűrű volt a köd, de még sűrűbb az őket nyomasztó bánat, hogy mibe keveredtek. Még fele útját sem tették meg, mikor a ködből előállott Zoltányi.

- Gyerünk, mert már vár Dávid a fogadónál!

János bá a lovak közé vágott, s a két hazafelé igyekvő ló egy hoppra odaért a Félúti fogadóhoz. Tényleg nem volt ott egy lélek sem. A két komondor pedig úgy aludt, mint a bunda. Azokat Marma már jó előre elintézte. Felrakták a kiszemelt portékákat, a szekér után kötötték a két tinót, s útvárá engedték őket.

- Egy szót se, ha kedves az életik, még a halálos ágyán se, János bá! Ezt véssé eszibe! - bocsátották útra a szekeret.

Zoltányiék eltűntek a ködben...

János bát otthon a vele történetek miatt egyre sorvasztotta a lelkiismeretfurdalás. Nem kapta a helyét, egyre betegbb lett, végül ágyának esett. Halálos ágyán, mert nem tudta sírba vinni, elmesélte, mi történt vele. Meghagyta a feleségének, ne mondja el a titkot senkinek, és fiát is eskü alatt kérte, hallgassanak, ha kedves az életük. Véletlenül éppen akkor jött át a szomszédasszony, a nyitott ablakon át meghallotta az

öreg vallomását. Elment Szentgyörgyre, s feljelentette Zoltányit és a bandáját.

Hajtóvadászat indult ellenük. A kirendelt katonaságnak sikerült elfogni őket, azonban keveset tudtak rájuk bizonyítani, s így Zoltányi még két évet sem ült, és kiszabadult.

Nyár volt, éppen aratóbál. János bá fia is közben legénné cseperedett, s mint a korabeli kamasz legények, már a lányok után kezdett járni, a táncban pedig a virtusát kezdte fitogtatni. Javában ropták a legényest, mikor János bá fia arra lett figyelmes, hogy valaki az egyik félreeső asztaltól a homályban erősen figyel. Meghűlt a vér benne.

- Ez Zoltányi!

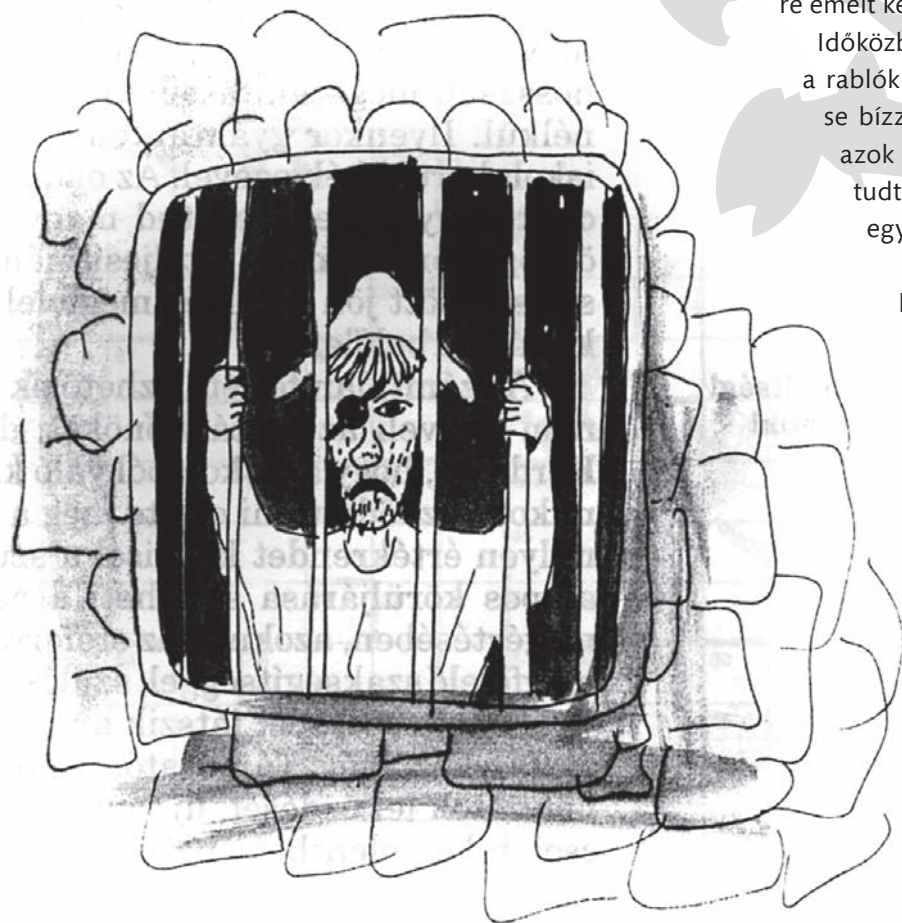
Nem kellett több, hagyott csapot-papot, futásnak eredt. Egy sötét mellékutcában a patakot kellett volna átlépnie, de meggondolta magát, s behúzódott a fűzfabokrok közé, nem gázolt át a patakon. Ez volt a szerencséje. Az utána rohanó Zoltányi a nyomát vesztette, s mikor az éppen szökte át a patakot, a lendületre emelt kezében meglátta a felvillanó kést...

Időközben, még jóval a bál előtt, mint általában a rablók bandájában szokott lenni („még anyádba se bízz!”), Zoltányi viszályba került bandájával, s azok is egymás között. Ha a hatóságok nem is tudták kézre keríteni őket, kezdtek leszámolni egymással.

Zoltányi Feri legelőbb Marma Ferit és feleségét ölte meg s dobta őket a házuk kútjába. Marma Dávid egy botfalusi társát intézte el. Miután megtudta, hogy Zoltányi ölte meg testvérét és a sógornójét, összeegyezte a banda egy másik tagjával, a bandavezérre törtek. Fejszével hasították ketté a fejét. A behemót ember már kiadta a lelkét, a földre rogyott, de még akkor is szorította az egyik rátörő bandita nyakát, így adta az is bűnös lelkét az ördögnek.

Marma Dávid a gyilkosságért s többszöri emberrablásért a rács mögé került. Így ért véget Zoltányi Ferinek és bandájának dicstelen története.

Demeter Lajos összeállítása
(Cimbora, 2002. szeptember)

Kolumbán Hanna illusztrációi

Székelyföldi Kincskereső

A Székelyföldi Tehetségsegítő Tanács (SZTT) pályázati kiírása általános és középiskolás diákoknak, valamint egyetemistáknak a 2014. november 5. – 2015. február 9. időszakra.

A pályamunkák témái:

Az én falum/városom

Helytörténeti, néprajzi gyűjtés/kutatás 5 fős (4 gyermek és 1 felnőtt) csoportoknak.

Az 5–8. osztályosok a következő témakörökből választhatnak:

- Néprajzi gyűjtés:** Határ- és dűlőnevek, régi receptek, régi iratlan falutörvények, helyi népszokások stb.; Településünkéről származó tárgyak székelyföldi múzeumokban; Ipartörténeti emlékek a falunkban/városunkban; Régi tárgyak a falunkban/városunkban; Névadási szokások településünkön.
- Épített örökségünk:** Településünk műemlék épületei; Településünk emlékművei (kapcsolódó történelmi adatokkal, az érintett családok bemutatásával).
- Régi írások faggatása:** Régi népes családok családfái; Településünk egyházi anyakönyveiből; Településünk még fel nem dolgozott történetéből (a 20. század második felétől napjainkig); Iskolatörténeti kuriózumok.
- Interjú:** A település 70 év fölötti lakosainak faggatása a következőkről: hajdani életvitel, szokások, táplálkozás, iskola stb.

A versenyre benevező csapatok tagjai lehetnek egyetlen osztály képviselői, de a csapatok alakulhatnak különböző osztályok vagy a település különböző iskoláinak tanulóiból is.

A pályamunka három részből áll:

- a gyűjtés/kutatás eredményének bemutatása számítógépen szerkesztett, 2000–3000 karakter terjedelmű összefoglaló szövegben;
- a szöveghez készített rajzok, térképek, illusztrációk, fotók stb. 3–4 oldal terjedelmű gyűjteménye (bármilyen technikával, A4-es oldalon);
- a gyűjtés/kutatás folyamatát rövid leírással és fényképekkel dokumentáló munkanapló.

BEKÜLDÉSI HATÁRIDŐ: 2015. február 9.

Forrás-kincsünk

7–11. osztályos diákoknak

A pályázat célja a helyi/környékbeli vízforrás(ok) feltérképezése és rendbetétele, a munka népszerűsítése a helyi közösségben.

A versenyre 8 fős (6 tanuló + 2 felnőtt) csoportok benevezését várjuk. A csapatok tagjai lehetnek egyetlen osztály képviselői, de a csapatok alakulhatnak különböző osztályok vagy a település különböző iskoláinak tanulóiból is.

A pályamunka négy részből áll:

- a választás indoklása, a kutatás, feltérképezés eredményének bemutatása számítógépen szerkesztett, 2000–4000 karakter terjedelmű összefoglaló szövegben;

- a szöveghez készített rajzok, térképek, illusztrációk, fotók stb. 3–4 oldal terjedelmű gyűjteménye (bármilyen technikával, A4-es oldalon);
- a munkafolyamatot rövid leírással és fényképekkel dokumentáló munkanapló;
- a kezdeményezést a helyi lakosság körében népszerűsítő dokumentumok gyűjteménye: plakát- és szórólapterv, a munka céljáról és eredményéről megkérdezett helybeliek véleményének rövid ismertetése.

A pályamunkákat elektronikus formában várjuk.

BEKÜLDÉSI HATÁRIDŐ: 2015. február 9.

Székfoglaló

Játékpályázat általános és középiskolás diákoknak, valamint egyetemistáknak. Tárgya: Székelyföldhöz vagy a székelységhez kapcsolódó interaktív/digitális játék vagy kvíz készítése online vagy offline formátumban.

Benevezhetnek egyének, csoportok és teljes osztályok is.

A projekt teljes, végleges kivitelezése nem feltétele a benevezésnek. Beküldhetők olyan projekttervezetek is, amelyek a játék kivitelezését és érdekességét fel tudják mutatni.

A pályamunka bármilyen (tervezett vagy kivitelezett) technikával készülhet, egyszerű kivitelezési formákat is elfogadunk. A játék mufaja lehet kvíz vagy bármilyen más játékfajta.

A pályamunkákat elektronikus formában vagy postán várjuk.

BEKÜLDÉSI HATÁRIDŐ: 2015. február 9.

A pályázat általános iskolás nyertesei jutalomként a Székelyföldi Tehetségsegítő Tanács nyári tehetség táborában vehetnek részt. A legszínvonalasabb pályamunkák szerzőinek ugyanakkor közlési lehetőséget biztosítunk szakfolyóiratokban és bemutatkozási lehetőséget a Székelyföldi Tehetségnapon.

A pályázatok előlapján a következő adatoknak kell szerepelniük: a pályázati kategória, a pályamunka címe, a pályázó egyén/csatapat neve, lakcíme, iskolája, osztálya, az iskola címe, az irányító felnőtt (tanító, tanár vagy más személy) neve és foglalkozása. Csoportos pályázatok esetében minden csapattag adatait kérjük.

A borítékon illetve az elektronikus formában beküldött pályamunkák esetében az üzenet tárgyaként szerepeljen a Székelyföldi Kincskereső cím és a pályázati kategória megnevezése.

Postázási cím: Székelyföldi Tehetségsegítő Tanács, Sepsiszentgyörgy, Templom utca 1/A, Kovászna megye, illetve sztt@tehetsegpont.ro

A pályázati kiírás teljes anyaga megtalálható az SZTT honlapján: www.tehetsegpont.ro

Az érdeklődők kérdéseit a fenti e-mail címen, illetve a 0267-351-959-es telefonszámon várjuk.

Minden pályázó diáknak és csapatnak örömteli munkát, eredményes együttműködést kívánunk!

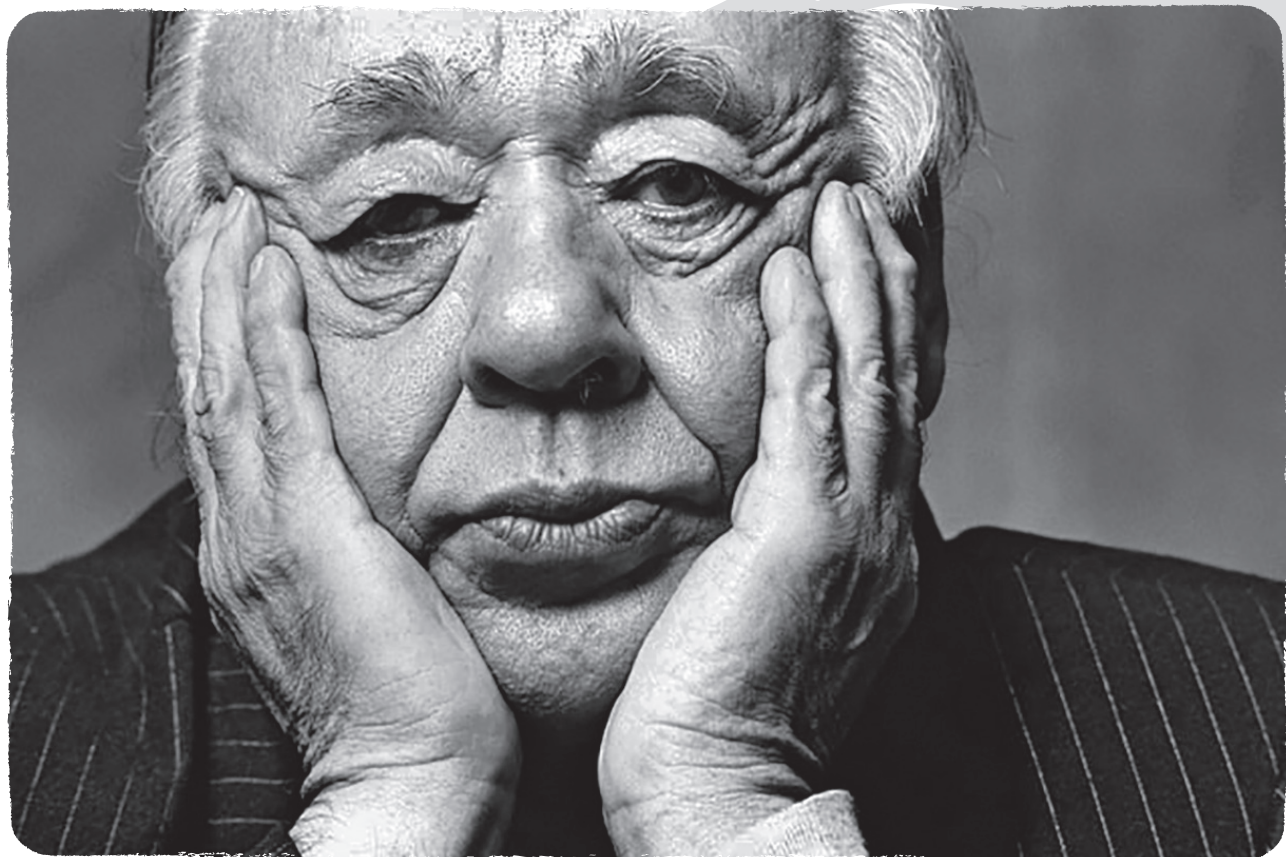
Ha elcsattan a pofon...

A bunyó szinte szervesen hozzátartozik a gyermekkorhoz – vagy annak bizonyos szakaszaihoz, legalábbis a fiúknál. Habár néha a lányoknál is felmerülhet a kérdés, hogy ki az erősebb. Sajnos, azonban, az ártatlan vagy kevésbé ártatlan csetepatékon túl ott van a felnőttek részéről érkező vagy a világban megtapasztalt erőszak, amit nem könnyű feldolgozni a gyermeki léleknek.

Az alábbi két szöveg az erőszak körül forog. A 19. század húszas, harmincas éveiben járunk. A bemutatott szövegekből az erőszak két különböző arcát ismerjük meg, az egyik inkább vicces, a másik a legkevésbé sem az. **Eugène Ionesco**, apai ágon román származású francia író (1909–1994), az abszurd dráma atyja, gyermekkorának nagyobb részét Romániában, édesapja hazájában töltötte, de nem tudta megszeretni ezt az országot, és ebben nem kis szerepe van annak, hogy apja révén idejekorán megismerkedett ennek a balkáni országnak a legkevésbé vonzó oldalával: az uralkodó osztály tagjai, a mindenféle rangú kiskirályok számolatlanul osztogatták a nyakleveleseket a ranglétrán alattuk állóknak.

Kénytelen voltam apámnál lakni, nemrég költöztem oda. Emeletes ház volt, egy villa, amelyből sok volt akkoriban Bukarestben. Volt egy udvara, amelynek a végében egy kisebb épület állott, ebben apám egyik albérlője lakott, akit ő ki szeretett volna rakni. A törvény értelmében nem volt ehhez joga. Az albérlő hatvan év körüli ember volt, nem akart elköltözni. Zsidó volt. Az első emeleti szobában voltam éppen, az udvar fölött, június eleje lehetett, estefelé. Hangokat hallottam, nagy lármát hallatszott az udvar felől. Kihajoltam az ablakon, és láttam, hogy apám veszekszik az albérlőjével. Egyre jobban felemelte a hangját. Aztán elkezdett szitkozódni: „Büdös zsidó!”, kiabálta, amit újabb szitkok és gyalázkodások követtek. Apám, aki akkor negyvenéves volt, megütötte „a бүdös zsidót”, arcon köpte, majd meglepő rugalmassággal felugrott, és hasbarúgta a hatvanesztendő ember. Emez csak annyit mondott: „Hagyja abba, ügyvéd úr, idős ember vagyok.”

Megundorodtam-e, kínosan éreztem-e magam, vagy talán rémületemben, mindenesetre leoltottam a

Eugène Ionesco

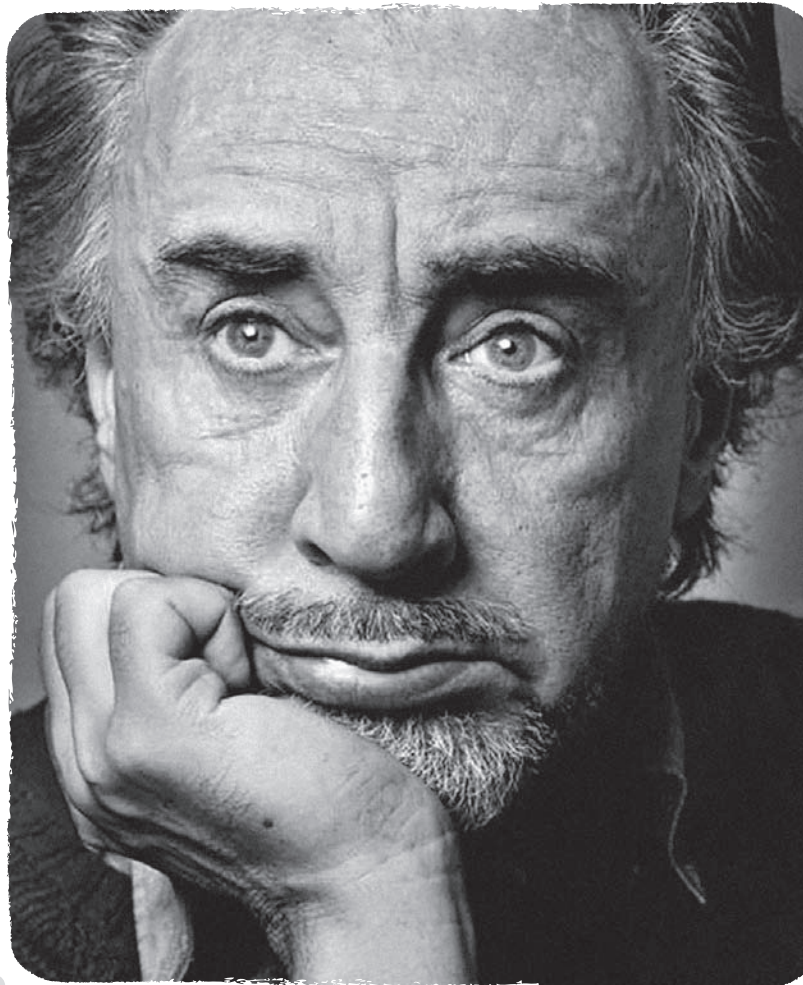
villanyt, és az ágyamra kuporodtam. Másnap ebédnél apám a feleségével, az én mostohaanyámmal, az esetet kommentálta: „És ez idő alatt, mondta, miközben sanda pillantást vetett rám, egyesek húzták a lóbórt. - Igazi hős voltál!” tette hozzá mostohaanyám, aki nem félt nevetséges lenni. (...)

Később apám egyik barátja elmondta, hogy elkísérte őt azokra az ellenőrzésekre, amelyeket alprefektus korában hajtott végre. Faluról-falura járt, magához hívatta a polgármestert, aki rendszerint parasztember volt, és mindig talált valami kivetnivalót, vagy éppen úgy vélte: a polgármester nem volt elég gyors, megvárakoztatta őt. És akkor megverte, felképelte a polgármestert.

(Eugène Ionesco: *Sub semnul întrebării*. Bukarest, Humanitas Kiadó, 2001. Szőcs Imre fordítása)

A *Cimbora* hűségese olvasói számára bizonyára már ismerősen cseng **Romain Gary** (1914–1980) neve, aki *A virradat ígérete* című regényes önéletrajzában egy külön anyja és fia történetét meséli el sziporkázó szellemességgel. Az alábbi részlet arról szól, hogyan lett kamaszfiúként igazságosztó pofozógép. Természetesen ezúttal is az anyja rendhagyó személyisége húzódik meg a háttérben.

(...) Agrov, a Gambetta úti, minden lében kanál uzorás, Odesszából emigrált, viaszszárga képű, hájas, undorító alak, azt mondta egyszer, amikor nem kapta meg a tízszázalékos kamatát a kölcsönre: „Anyád játssza az előkelő hölgyet, de bezzeg amikor megismertem, későbbálókban danolászott, katonacsehókban. Ott tanulta ezt a modort. Egy ilyen nőszemély sértései nem érnek fel a magamfajta becsületes kereskedőhöz.” Még csak tizen-négy éves voltam, hiába volt a leghőbb vágyam, hogy anyám minden óhaját teljesítsem, még nem voltam pénzkereső, így hát azzal könnyítettem a lelkemen, hogy lekevertem a „becsületes kereskedőnek” két csattanós pofont; az volt a kezdete hosszú és fényes pofonosztogatói pályafutásomnak, amely hamarosan hírnevet szerzett nekem a környéken. Anyámat ugyanis annyira elkápráztatta a hőstetem, hogy attól fogva bepanaszolt nálam mindenkit, akinek, okkal, ok nélkül, sértőnek találta a viselkedését, és mindannyiszor ezzel a refrénnel zárta a maga verzióját az incidensről: „Azt hiszi, nincs, aki megvédjen, engem büntetlenül lehet sértegetni? Hát nagyon téved! Menj, adj neki két pofont!” Tudtam én, hogy tíz esetből kilencszer csak képzeletbeli a sértés, hogy anyám mindben sértést lát, és olykor, feszült idegállapotban, ő

Romain Gary

sérteget másokat. Mégsem tértem ki a feladat elől. Ir-tóztam a jelenetektől, elviselhetetlen és szégyenletes volt számomra az állandó cirkuszolás, de megtettem, amire kért. Tizennégy éve küszködött egymaga, támasz nélkül az életben, és az volt a legnagyobb boldogsága, ha érez-hette, hogy valaki „védelmezi”, hogy férfi van mellette. Összeszedtem tehát minden bátorságomat, elfojtottam magamban a szégyent, és mentem megpofozni a szeren-csétlen hentest, trafikost, gyémánt- vagy régiségkereske-dőt, akit anyám kijelölt. A delikvens pedig azt láthatta, hogy ökölbe szorított kézzel lecövekel előtte egy reszkető kamasz, és azt mondja felháborodástól remegő hangon (a felháborodás elsősorban annak szólt, hogy a fiú szeretet ilyen ízléstelen tette kényzseríti): „Uram! Ön meg-sértette anyámat. Ezt kapja érte.” És csattant a pofon az áldozat arcán.

(Romain Gary: *A virradat ígérete*. Budapest, Park kiadó, 2012. Bognár Róbert fordítása)

A humanisták a gyermekkorról és a nevelésről

Rotterdami Erasmus (ifj. Hans Holbein festménye)

Rotterdami Erasmus (1466–1536): németalföldi humanista tudós, Ágoston-rendi szerzetes, teológus, filozófus, jelentős művei A balgaság dicsérete, Az orvostudomány dicsérete, A keresztény fejedelem neveltetése. Erasmus szerint a gyermek alakatlan, ezért alkalmas a nevelésre. Így fogalmaz erről:

„Az alakatlan anyagot a maga alaktalanságában megtartani nem lehet, ha emberi formát nem alkotsz belőle, magától állati alakot vesz föl.”

Úgy véli, az állati alakot öltő gyermek lelke a bűn melegágya.

„A természet kitűnő talajú, noha még megműveletlen szántóföldet ad a kezvedbe, te azonban gondatlanságból elnézed, hogy a tövis és csipke belepje, ámbr ezeket később alig lehet emberi munkával kiirtani.”

Kisgyermekkorban a szülői nevelés fontosságát hangsúlyozza, s elítéli azokat a szülőket, akik a kisgyermekket rosszul megválasztott házitanítókra bízák.

A megfelelő korban pedig iskolába kell küldeni a gyermeket, mondja Erasmus, aki az intézményes nevelés híve, de kritizálja azokat a szülőket és iskolamestereket, akik durván bánnak a gyermekekkel.

„Mily kitűnőleg gondoskodnak tehát a szülők azon gyermekekről, akiket alig négyéves korukban elküldenek olyan iskolába, amely egy tudatlan, durva, erkölcstelen, néha gyengeelméjű, gyakran holdkóros, nehéz kóros vagy rühösségben szenvedő ember vezetése alatt áll.”

Ezzel szemben a jó nevelő figyelembe veszi a gyermekkori sajátosságokat, valamint a gyermek egyéni adottságait. Ezért életkor szerint el kell különíteni a gyermekeket, mondja Erasmus.

„Az ifjúkornak mint az élet tavaszának fő vonzerejét a nyájasan mosolygó virágok és a dűsan sarjádó pázsit jelképezik, míg a férfikor ősszel a tárházakat érett gyümölcsökkel tölti meg. Valamint természetellenes dolog volna tavasszal érett szőlőt, ősszel viruló rózsát kívánni, úgy a tanítónak sem szabad feledni, hogy az emberi élet egyes szakaszaival mi egyezik meg. A gyermekkor a kellemes és gyermekies dolgok felelnek meg. Ezért az ő tanításukból minden mogyorvaságnak és darabosságnak hiányoznia kell.”

A nevelés lényege, Erasmus szerint, a bensőséges, szeretetteljes kapcsolat nevelő és növendéke között: *„A tanulmányokban való előrehaladás leginkább a kölcsönös vonzódástól függ.”*

Francois Rabelais: francia író, szerzetes, orvos (ismeretlen festő)

Francois Rabelais (1494–1553)

Rabelais a *Gargantua és Pantagruel* című négykötetes, pedagógiai célzatú művében maró gúnnyal ostromozta az álszenteskedést, a szellemi korlátoltságot, a tudományos nagyképűséget, a világi hatalom visszaéléseit, valamint a korabeli iskolák, nevelők módszereit.

Gargantua.

M. D. XXXVII.

ADVERSITIO
41974

Francois Rabelais: Gargantua
1537-es kiadása

A regényben Gargantua egy francia úri gyermek, aki mellé skolasztikus nevelőt fogadnak. Gargantua neveltetésének eredménye, hogy egyre butább lesz.

Az új nevelő Ponokratész, a megfigyelést alkalmazza.

Francois Rabelais (ismeretlen festő, 17. sz.)

Gustave Doré: Gargantua

Gustave Doré: Pantagruel (Gargantua fia, aki később szintén az új szellemben nevelkedik)

Sokat járják a természetet, a benyomásait kötetlen beszélgetések formájában dolgozzák fel. A mozgás, munka, zene, tánc szerves része a nevelésnek. Látogatásokat tesznek a patikában („...ellátogatának a gyógyító szerek és füvek árusainak, a patikárosoknak boltjába, és gondosan megszemlélék a gyümölcsöket, gyökereket, leveleket, gyantákat, magvakat, idegen kenőcsöket, valamint azt is, miképpen hamisítják ezeket”), kísérleteznek: borfejtő automatát készítenek („lakomázás közben a kevert bortól elválaszták a vizet, miként azt Cato tanítja..., valamint Plinius: borostyán kehelyben, teli vízmedencében tisztították meg a bort, aztán tölcserrel kivették belőle; a vizet egyik pohárból a másikba töltögették és külömb-külobm kis automatonféléket, vagyis maguktól mozgó gépezeteket szerkesztettek”).

Kiderült, hogy a közvetlen érzékszervi tapasztalat sokkal hatékonyabb tanulást eredményez, mint a hagyományos módszerek.

Gargantua klasszikus szerzők műveit is olvasta, de nem a száraz grammatizálás kedvéért, hanem azért, hogy tartalmukat saját tapasztalataival egybevetesse. Az antik szerzők művein túl francia nyelvű szépirodalmi művekre, lovagregényekre, költeményekre, dalokra is sort kerítettek.

Francois Rabelais eszménye a tökéletesen szabad nevelés, a magánnevelés keretein belül.

A nézővel együtt rezonáló művész

A Szín-téren: MONA HATOUM (1952, Bejrút, Libanon. Londonban és Berlinben él, dolgozik)

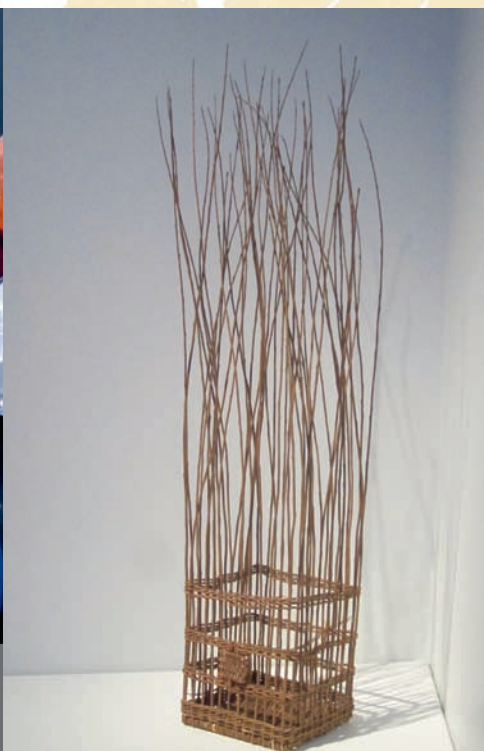
„Szeretem nyitottra tervezni munkáimat, hogy több szintű értelmezést is megengedhessenek. A művészet nem hasonlítható össze az újságírással, nem tárgyalhat konkrét problémákat.”

Gyermekként találkozott először a nyugati művészetel, egy szótárt lapozgatva. Megállás nélkül rajzolt, de apja inkább a grafikai tervezés felé terelte lánya érdeklődését. Később – néhány, a reklámszakmában eltöltött év után – Londonba utazott, hogy régi vágyát beteljesítse. Festett, rajzolt, mindent kipróbált, de legjobban a minimalisták és a konceptualisták érdekelték. Mert a minimalizmus kidobja a sok fölösleges zajt, csak a lényegre koncentrálnak. Ez a 1970-es években történt, azóta is kortárs művészettel foglalkozik, a világ egyik legismertebb művészevé válva.

A palesztin-brit alkotónak Berlinben is van műhelye, de nem vallja magát stúdiófüggő művésznek, ott alkot, ahol éppen az ihlet éri. Installál, szobrokat készít. Az 1980-as években videózott, performanszokat követett el. A legkülönfélébb anyagokat használja, mint például: üveg, fém, szappan, papír, neon, haj, kábelek. Sokat dolgozik, leginkább egyedül szereti elkészíteni kisebb installációit. A politikai, szociális és személyes konfliktus, ellentmondásosság, veszély, otthon, elválásztás fő témáival foglalkozik. Minden munkájának köze van ahhoz a helyhez, ahonnan jön. Azt akarja, hogy az ember kérdezzen, ne fogadja el a világot úgy, ahogyan bemu-

Csendélet kézigránátokkal

Otthon

tatják neki. Azt is el szokta mondani, hogy, mivel hadirendbe állított múlttal rendelkezik, sokszor elvárják tőle, hogy munkái ezt a küzdelmet közvetítsék, vagy hogy a nép szavát képviselje. Igen nagy feladatnak véli ezt, gyakran úgy érzi, ezeknek az elvárásoknak ellentmondana.

„A legizgalmasabb a művészetben, hogy nem tudom, a következő kiállítás hová repít engem a földön, vajon mit fogok kezdeni ezzel a helyzettel, és milyen műveket hozok majd létre. Felcsigáz, hogy nem tudhatom mindezt előre.”

Nature morte aux grenade, azaz *Csendélet kézigránáttokkal (2006–2007)* a címe annak az installációnak, amely egy különös, forma és tartalom közti feszültséget hordoz magában. Színezett, esztétikus anyagból, kristályból készült objektegyüttes ez, amelyben sok-sok, különbnél különb gránátot láthatunk egy fém kerekasztalon kiállítva.

„Nem vagyok pacifista. Azt hiszem, hogy azok, akik pacifisták, elfogadják a nemzetek jelenlegi állását. Ők kiváltságos helyzetben vannak, és érdekük, hogy minden maradjon változatlanul.”

A *Home*, azaz *Otthon* című munkában zümmögnek a háztartási tárgyak. A zúgó drótkerítés mögött, a szobában, a reszelők, keverők, darálók, potyolók, fém-

csipeszek és izzók rezonáló lélekkel vannak felruházva. Magasfeszültség vezetődik, az erőteljes bűgös különös hatást gyakorol a látogatóra. Kasselben láttam, a 11. Documentán. Megrázó élmény volt.

„Ezek a munkák a testről is szólnak, a testre utalnak, úgy is, hogy az nincs jelen. És amikor ezek az ismerős tárgyak furcsa és fenyegető valamivé válnak, az egész világ megkérdőjeleződik és csordultig telik bizonytalansággal.”

A + & -, azaz a *Plusz és mínusz* című munkának egy nagyobb változatát is láttam már kiállítva az 51. Velencei Biennálén. Ez egy földre épített homokozó, mánusos homokóra. Motorizált átmérője a kör középpontja körül forog szépen, lassan, úgy, hogy egyik sugara felboronálja a homokot, ágyásokat, koncentrikus köröket kezd húzni, de nem jár a végére, mert a másik sugár elsimítja a hullámokat. Több olvasatú, tiszta, szép munka, elmélkedésre szólít. Erős formai jelenlétel rendelkező, kikristályosodott alkotás, ahol a néző testi tapasztalata beindítja a lélektani és az érzelmi választ.

„Minden művész alkotása személyes történetből és tapasztalataiból táplálkozik. Így elkerülhetetlen a konfliktus és veszély, bizonytalanság érzete munkásságomban, de ez nem azt jelenti, hogy pusztán illusztráció az egész.”

Plusz és mínusz

„Karácsonyi” tájak

A fenyvesekkel övezett Karácsonyfa-tó (Christmas Tree Lake) Arizonában

A Karácsony-hegység tava (Christmas Mountain Lake) Dél-Kanadában

Kőkori krónika a nevadai Karácsonyfa-hágó (Christmas Tree Pass) kőszikláin

A Karácsony-sziget esőerdőiben őshonos vörös tarisznyarák

Kirimati – a csendes-óceáni Karácsony-sziget – korallzátonyának tengeri élővilága

Átkelés a Karácsony-patakon (Christmas Creek) Kelet-Ausztráliában

Karácsonyi világjárás

A Nagykarácsonyban lakó magyar Mikulás otthonát gyermekek ezrei keresik fel minden év decemberében

A Karácsony-patak (Christmas Creek) vadregényes völgye Kelet-Ausztráliában

A nyugat-austráliai Nyugati Karácsony-patak (Christmas Creek Western) völgszorosa

Karácsonyhavában Földünk olyan helyeire látogatunk, amelyek nevükben viselik az ünnepet. Lehetetlen lenne valamennyit útba ejtenünk a Déli-sarktól az északi sarkkörig – az antarktizi Karácsony-hegytől vagy az ausztráliai Karácsony-pataktól a kanadai Karácsony-hegységig –, hiszen csupán a történelmi Magyarországon tucatnyinál több földrajzi név kötődik a Megváltó születésének napjához.

A Fejér megyei Nagykarácsonyt (eredeti nevén Karácsonyszállást) – a

magyar Mikulás lakóhelyét – IV. Béla királyunk alapította a megkeresztelt kunok számára. A Zala megyei Mikekarácsonyfa két falu: Mikefa és Karácsonyfa egyesítéséből jött létre (nevükben a *fa* a *falva* rövidített változata), Heves megyében Karácsond neve emlékeztet az ünnepre.

Erdélyi településeink közül a Kis-Homoród völgyében fekvő Homoródkarácsonyfalva (Hargita megye), a Maros megyei Nyárádkarácson (Nyárádkarácsonyfalva), a Fehér megyei Alsó- és Felsőkarácsonfalva, va-

lamint a Máramaros megyei Tiszakarácsonyfalva örzi nevében a szeretet ünnepét. Felvidéken Eperjes közelében fekszik Karácsonmező, Kárpátalján Nagyszőlős szomszédságában Karácsonyfalva.

A romániai Neamț megye székhelye a kommunista időkben kapta – az eredeti Karácsonkő helyett – a Piatra Neamț nevet. A város első írásos említése Karachonkw néven történt 1395-ben.

A Karácsonyi ajándék (Christmas Gift) bánya Ausztrália nyugati partvidékén

A Karácsony-hegység (Christmas Mountains) hófedte csúcsai a dél-kanadai Új Brunswick tartományban

A Szent László-legenda egyik jelenetét ábrázoló, 1400 körül készült falfestmény Homoródkarácsonyfalva unitárius templomában

Vasco da Gama hajója, amellyel 1498. december 25-én Dél-Afrika partjaira érkezett (Ernesto Casanova festménye, 1880. részlet)

Az Ausztráliához tartozó Karácsony-szigetet felfedező William Mynors Royal Mary nevű vitorlása

A Royal Mary matrózainak partraszállását megakadályozó sziklaszirtek

Híres felfedezők emlékeztetés karácsonyán

A 15. századtól a megismerés vágya késztetett arra számos, elsősorban portugál, spanyol, brit, francia és holland hajóst, hogy vitorlásikon útra kelve felkutassák az óceánok távoli szigeteit. Közülük többen is karácsony napján pillantottak meg európaiak számára addig ismeretlen szárazföldeket, amelyeket azután az ünnepről neveztek el.

Az Indiába vezető tengeri utat kereső Vasco da Gama hajói 1498 karácsonyának napján kötöttek ki Dél-Afrika keleti partjainál. A portugál felfedező ennek emlékére adta a vidéknek a karácsonyt jelentő *Natal* nevet.

*Karácsony-sziget*ből kettő is van. William Mynors brit hajóskapitány 1643 karácsonyán látta meg az Indiai-óceán egyik – ma Ausztráliához tartozó – szigetét, amelynek a *Karácsony-sziget* nevet adta.

A napjainkban mintegy másfél-ezer lakosú sziget fő látványossá-

ga a vörös tarisznyarások évi vándorlása. Az esős időszak kezdetén ugyanis mintegy hatvanmillió vörös tarisznyarék gyalogol zárt sorokban – a vonulásuk idejére lezárt utakon – erdei lakhelyéről a tengerpartra. Előbb a hímek indulnak a hosszú, veszélyes útra, őket követik a nőstények, hogy a tengerparti homokba ásott lyukakba rakhassák petéiket. Egy hónap múlva, a hazafelé vezető úton, a mindössze öt milliméter méretű kistrákok is csatlakoznak a felnőttekhez.

William Dampier angol felfedező vitorlása, amelynek matrózai elsőként léptek az Ausztráliához tartozó Karácsony-sziget földjére

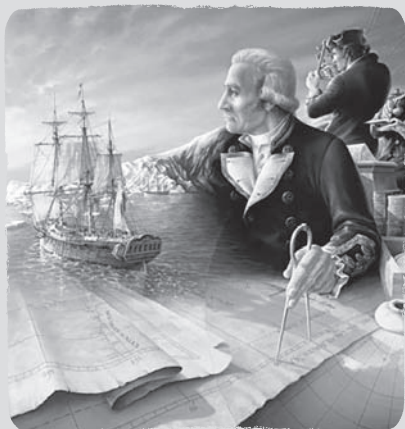

A Karácsony-sziget jellegzetes madara a csak itt költő (a sziget zászlóját is díszítő) fehérfarkú trópusimadár

Az Ausztráliához tartozó Karácsony-sziget országutjait mozgó szőnyegként borítják be a vonuló vörös tarisznyarások

Cook kapitány, elsőként a távoli Délen (Brian Wood kortárs művész festményének részlete)

Légi felvétel Kiribati Köztársaság (és a Föld) legnagyobb korallszigetéről, a lakói által Kirimatinak nevezett *Karácsony-szigetről*

Kirimati valóságos földi paradicsom a költő madarak: füstös csérek, császárgalambok, fregattmadarak (képünkön) stb. milliói számára

James Cook brit felfedező hajója 1777. december 24-én kötött ki a Csendes-óceán legnagyobb korallszigetén, amelyet ezért ugyancsak *Karácsony-szigetnek* nevezett el. Az akkor még lakatlan sziget a madarak paradicsoma volt, és az maradt napjainkig: becslések szerint csak füstös csérből mintegy 25 millió fészkel a tengerparton.

A lakóinak nyelvén Kirimatinak nevezett sziget az Egyenlítő mentén elterülő Kiribati Köztársaságot

alkotó 32 atoll (korallsziget) egyike. Külön érdekessége, hogy a nemzetközi dátumválasztó vonal közelében fekszik, így mintegy 5000 lakója a világon elsőként ünnepli a karácsonyt és köszönti az újesztendőt.

Yves de Kerguelen de Trémarec francia ellentengernagy 1772-ben felfedezett egy – utóbb róla elnevezett – szigetcsoportot az Indiai-óceán déli részén, az Antarktisztól mintegy 2000 km távolságra, de partra szállnia nem sikerült. A nap-

jainkban Franciaországhoz tartozó Kerguelen-szigetek egyik, kikötésre alkalmas öble, amelyben 1776. december 25-én James Cook hajói lehorgonyoztak, a *Karácsony-öböl* (Christmas Cove), a kikötő pedig a *Karácsony-kikötő* (Christmas Harbour) nevet kapta.

Robert Falcon Scott brit felfedező 1902 karácsonyán pillantotta meg az Antarktisz tengerpartjának közelében emelkedő hegycsúcsot, amelyet *Karácsony-csúcsnak* nevezett el.

A *Karácsony-kikötő* (Christmas Harbour) a Kerguelen-sziget „óslakóival”, a császárpingvinekkel (William Mackenzie metszete, 1900 körül)

Az Indiai-óceán déli részén, az Antarktisz közelében fekvő Kerguelen-szigetek kikötésre alkalmas öble a *Karácsony-öböl* (Christmas Cove)

Robert Scott antarktisi expedíciójának résztvevői által készített fénykép az 1745 méter magas *Karácsony-csúcsról* (1902)

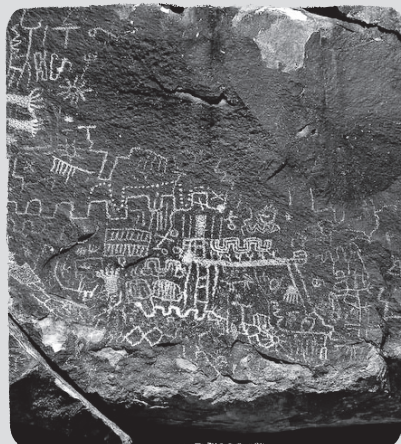
A kaliforniai San Francisco közelében emelkedő Iker-csúcsok (Twin Peaks) egyike a Karácsonyfa-csúcs (Christmas Tree Point)

A Kis Karácsony-hegység (Little Christmas Mountains) a texasi Big Bend Nemzeti Parkban

A Karácsonyfa-völgyszoros (Christmas Tree Gulch) Idaho államban

Kőkori sziklarajzok a nevadai Karácsonyfa-hágó (Christmas Tree Pass) kőtömbjein

Amerikai „karácsonyok”

Az amerikai kontinensen földrajzi nevek százaiban rejtőzik a Christmas („karácsony”) szó. Van köztük hegység – mint a Karácsony-hegység (Christmas Mountains) Texas állam hatalmas természetvédelmi területén, a Big Bend parkban –, és vannak hegy-csúcsok, köztük a Karácsonyfa-csúcs (Christmas Tree Point) Kaliforniában, illetve Alaszkában. Idaho, Montana, Nevada és Texas államokban meredek falú hegyszorosok, szűk folyó-

völgyek és hágók, Arizonában, Georgiában tavak, folyók. A leghíresebb a nevadai Karácsonyfa-hágó (Christmas Tree Pass), amelynek szikláira tizenöt-ezer évvel ezelőtt élt indián krónikás véste rajzait. Az arizonai Karácsonyi kísértetváros (Christmas Ghost Town) neve a 19. században a környéken virágzó rézbányákra emlékeztet, a Karácsonyi ajándék (Christmas Gift) bányában ma is ezüstöt fejtenek. A chilei Karácsony (Navidad) község 17. századi spanyol hittérítőktől kapta nevét.

Kőhíd az Utah állambeli Boldog karácsonyt (Merry Christmas) kanyonban

A Karácsony-patak (Christmas Creek) kietlen vidéke az Atlanti-óceánból kiemelkedő Cumberland-szigeten, Georgia államban

Világkörüli utazásunk végén a legrégebbi karácsonyi üdvözléssel (London, 1843) kívánunk áldott karácsonyt minden olvasónknak!

A front útjában

Kedves Cimborá-olvasók, már a múlt hónapban arra biztattalak, hogy érdeklődjétek meg, a családotokból, településetekről ki vett részt az első világháborúban. A biztatást megismétlem most is, amikor a második világháborúról beszélgetünk. Ebben az esetben a fagatározások eredményesebb lesz. Hiszen a második világháború végén, 1944 szeptemberében Erdély maga is hadszíntérré változott. A Maros vonala mentén, Aradtól Szászrégenig a folyó két oldalán két hadsereg, a román és az orosz, valamint a német és a magyar katonaság nézett szembe egymással.

A háborút nem csupán a frontkatonák szenvedik meg. Következményei kihatnak a hátszáz, a front vonulása által érintett vidékek, az otthon maradtok életére is. A háború anyagi áldozatokat követel, a harci felszerelés előállítását, a töméntelen hadköteles személy szállítását, táboroztatását és élelmezését, a sebesültek gondozását, a hadikárpótlást. Háborús időben kötelező a termények beszolgáltatása, az áruforgalom megszűnik, a boltokból hiányzik az élelmiszer, a ruházat. A front vonulása váratlanul és drasztikusan zavarja meg a civil lakosság életét.

Azok a történetek, amelyek a második világháború nyomán maradtak fenn, ezt a traumát teszik érzékelhetővé. A front közelsége miatt a mindennapi élet mente felborul. A termés a földeken marad, kárba megy, a munkaerő hiányában a gyárak szünetelni kezdenek. A nehéz fizikai munkát a férfiak hiányában asszonyok és gyermekek végzik el. A felnőtteket munkaszolgálatra rendelik be. A bombatámadások előtt a lakosság a házakból a pincékbe, óvóhelyekre húzódik. Orvos és gyógyszer nélkül a betegek kezelése lehetetlen. A betegek és a halottak látványa ismétlődővé válik, mindennapos a holttestek szertartás nélküli elhantolása. Az éhezés miatt, a tisztálkodás hiányában betegségek ütnek fel a fejüket

Gudor Lajos, Aranyosgerend református lelkipásztora a következőképpen öröközte meg a falu háborús kálváriáját.

Háborúval kezdtük meg az elmúlt esztendő. Akkor még elég messze voltunk a harctértől. A háborút azonban mind jobban és jobban éreztük. Embereink kötelező háborús munkaszolgálatot végeztek az orosz foglyokkal egyetemben. Búzatermésünket minimális áron blokkálták. Megkezdődtek a marha rekvirálások,

és terjednek. A lakásokba, az udvarra idegen katonákat szállásolnak be, akik felélik a család tartalékait, magukkal viszik az értéktárgyakat, bántalmazzák a lakosokat. A családok menekülni kényszerülnek, anyagi javaikat kénytelenek elrejtteni, eladni, magukkal vinni, vagy idegenek prédájául hagyni. A családtagok szétszélednek, elszakadnak egymástól. A hírszolgáltatás, a postaszolgálat akadozik vagy megbízhatatlan, rémhírek kapnak lábra.

A háborús történetek személyes élményeket tartalmaznak. *Személyes történelem* körvonalazódik bennük, az események ismerős világban zajlanak, ismerős személyekkel, egy idegen helyzet uralhatatlan törvényei szerint. A konkrét élmény kidolgozása függ a személyes érintettségétől, a mesélés szándékától. A történetek leggyakrabban példázatként szolgálnak az emberi összetartás, egymásrautaltság és gonoszság, a hit, a remény erejének szemléltetésére, a múlt és a jelen, az idegenek és a helybeliek összehasonlítására. A történelem személyes történettel való megjelenítését a *történelem házasításának* is szokás nevezni. A sok-sok történet azt jelzi, hogy ugyanarról az eseményről eltérő emlékek maradtak meg.

A háborúra való visszaemlékezés főszereplői az idegen katonák. A német és a magyar katonákról pozitív, az orosz katonákról negatív sztereotípiák őrződtek meg. A német katonák pedánsan öltözködnek, csokoládét, konzervet osztogatnak a gyermekeknek, tisztelettel bánnak a felnőttekkel. Az orosz katonák ápolatlanok, éhesek, civilizálatlanok, bántalmazzák a nőket. Történetek maradtak fenn arról, hogy az orosz katona 5-10 karórát csatol a karjára, az órásmestert arra kényszerítve, hogy a nagy faliórából 2-3 kisebb órát készítsen számára. A menekülés miatt kiüresedett házakban garázdálkodnak; nem ismerik az éjjeliedényt, kompotot fogyasztanak belőle.

melyet a falunkban rajtunk végre is hajtottak, és olcsó áron ki is fizették a beadott marhákat. Közben a munkaszolgálatok mind szigorúbbak lettek. Már épkézláb ember nem volt itthon. Moldovai frontra is vitték az embereinket. Gyülekezetünk nagyon el volt csigázva. Idehaza csak asszonyok, leányok és öregek végezték a nyár nehéz munkáját. Ifjaink bujdosásban, férfiaink kontcsentrálásban. Gyülekezés tilos volt. Templomba alig jártak híveink.

Kolozsvár a bombázás után

Így ért minket augusztus, amikor Románia fegyverszünetet kötött Oroszországgal. Az egész országban gyanús csend uralkodott. Egyszer csak megjelentek a német gépek, és gépfegyverezték a legelőn ideiglenesen elhelyezett repülőgépeket.

Szeptemberben bevonultak a magyar csapatok, hogy egy heti tartozkodás után a közeledő orosz-román had-

erő elől az Aranyos hegyeire vonuljanak vissza. A közeledő magyar csapatok hírére falunk egyes román ajkú lakói elmenekültek. A helyben maradtaknak nem történt semmi bántódásuk. Híveink keresztyéni lelkülettel biztatták, bátorították a románokat, s megvédték őket minden esetleges támadás vagy mostoha bánás ellen. Ezért a szép viselkedésért illesse e helyről dicséret és elismerés összes híveinket. A magyar hadsereg a hegyen egy hónapig tartotta a frontot, s így községünk egy hónapig volt a teljes tűzben.

Ezt a hónapot unokáink unokái is mind emlegetni fogják. Megkezdődött e hónap a vörös hadsereg bevonulásával, mely négy napot töltött falunkban. Ez alatt temették el temetőnkben azt a 25 honvédet, melyet a falunkban és határunkban elfogtak és kivégeztek. Községünk akkori vezetőinek árulása és vad gyűlölete alapján ekkor vették el összes marháinkat, több mint 200 drb. marhát. Ezek közül vagy 12-öt ki sem fizettek. Egy csapásra munkaképtelenné tették [a falut], és kivették a tejet gyermekeink szájából. Ez az eljárás mind a mai napig érthetetlen előttünk, mivel ilyen gazság sehol sem történt meg, másrészt pedig mi igazán nem így bántunk azokkal, kik rajtunk ezt véghezvitték.

Négy nap elteltével az orosz hadsereg elvonult, s helyébe a román hadsereg érkezett. Híveink közül senki sem hagyta el a házát, amint ezt előzőleg közösen elhatároztuk. Két hét múlva, egészen ismeretlen okokból híveink el kellett hogy hagyják házaikat. A csendőrség egy este parancsot adott, hogy reggelig egy magyar se legyen idehaza. Kényszerlakhelyünket Vajdaszagra jelölték meg. A hirtelen parancs miatt, marha nélkül, gyermekekkel, éjszaka idején mit vihettünk magunkkal?! Csak éppen a legszükségesebbeket. A többi pedig

itthon maradt a rablók és a tolvajok prédájának. Két hétig tartott a száműzetésünk. Két hétig tengődtünk csűrökben, pajtákban, padlásokon, pincékben, vagy lakóházakban. S míg mi éhezünk, az itthon maradt hiénák éltek majorságainkból, gabonáinkból, megszedték magukat ruháinkból, edényeinkből, keszerves kereseteinkből.

Templomunkat is feltörték, tönkretették ablakunkat, tönkretették az orgonát, ellopták a futószőnyeget, az asztalról 4 drb terítőt, továbbá a konfirmándusok padjáról azt a nagyon szép mintájú és varrású terítőt, melyet a múlt évben konfirmációja emlékére László Illus ajánlékozott.

Forrás – Keszeg Vilmos: *Aranyosszék népköltészete I-II.* Mentor, Marosvásárhely, 2004. I. 91-92.

- A háborúról milyen emlékei vannak? - Hátul az udvaron vót egy nagy kazal szalmánk. A német tiszt a léghárítót béasta oda a szalma alá, mint a kutyák, egy nagy lyukat csinált. Letakarta ágakkal az autót, és ő onnat irányította a frontat. A románok aztán odaálltak az oroszok mellé. Akko két ökrünk vót. S a lovak kiesetek, kilótték. S kellett menni, vinni a muníciót tovább. S akko a felszerelést ferakták a mü marhaszekerünkre, és azt mondták, hogy csak ide Nagycsányig visznek e, azt mondta a román katonatiszt. S onnan visszaengednek. S engemet vittek e, azt mondta apám, hogy menj te, me én süldő fiú vótam. Meg vót rakva mindenfélével. S szerencsére az öreg Bóti Dani bácsi, ő vót orosz frontan a világ-

háborúba, tudatt egy pár orosz szót. Nem Nagycsányig mentünk, két hétig mentünk. Ementünk, Zsukan keresztü mentünk. Ott a két katona elment, s megrakták a szekeremet, nem tudam, hány zsák korpával. Az ökreknak s a lovaknak. Ahol mentünk, ha ki vót pányvázva egy ló, a katona leszállt, elment oda, eloldatta, s elhozta a rétrő. Odakötette a szekér után, me döglettek ki az ök lovaik. Mentünk keresztü Zsukan, ott tiszta románság vót. S odajött a helybéli csendőr. S Dani bácsiva beszélünk magyarul. S jött a csendőr, s mondta az én katonámnak, aki velem vót, s Dani bácsinak, hogy nehogy beszéljünk magyarul, hogy meghallják a helybéli zsuikiak. Me miko mentek a honvédek keresztü ottan, réájok lótték, rátüzeltek a honvédekra. S azak akko visszatüzeltek. Talán még halott is vót. A civilek közül. Me főbelótték vóna münket is ott. Odáig mentünk el, felfelé. Ahogy mentünk keresztü egy falun, egy asszony süttete a lepényt. Elment bé a katona, s hozatt ki vagy öt ekkorra nagy lepényt. Egy nagy réten megálltunk egy estefelélé. Ott vót az a nagy konyha. Kétkerekű konyha, nagy kazán vót rajta. Nem tudam, mivel tüzeltek. De főtt az étel. Az oldalaman vót a sajka, a kanál. Adtak egy nagy zubbonyt reám. S aztán két hétig mentünk. Két hét után Nagyesküllőről visszaeresztettek.

83 éves detrehemtelepi férfi vallomása. Megjelent: Keszeg Vilmos: *Történetek és történetmondás Detrehemtelepen.* Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár, 2012. 121.

Kedves olvasók! Fentebb szándékosan írtam azt, hogy az orosz katonákról negatív sztereotípiák maradtak meg az emlékezetben, és nem azt, hogy az orosz katonák (egyőtől egyig, minden helyzetben) kegyetlenek voltak. Sztereotípiának nevezzük a felszínes általánosításokat (pl.: a lányok szorgalmasak, a fiúk bátrabbak, falun élni kellemesebb, városon élni nehezebb). A sztereotípiákat gyakran használjuk („az olaszok hevesek, az angolok higgadtak”), szükségünk is van rájuk (másként szólítunk meg egy férfit, másként egy nőt). A sztereotípiák hibája az, hogy az egyedi esettel, a kivétellel, a sajátos körülményekkel nem számolnak, valamint az, hogy egy bizonyos nézőpontot (valakiét) érvényesítnek. (Ha mégis körültekintőek vagyunk, akkor mi is azt szoktuk mondani, hogy leány, de bátor, vagy azt, hogy fiú, de kedves.) Ugye, Ti sem gondoljátok azt, hogy minden orosz katona a pusztítás, öldöklés szándékával jött a tordai frontra? Sem azt, hogy minden orosz kato-

na önként, az igazságszolgáltatás szándékával jelentkezett a háborúba. Felvetődött-e bennetek az a gondolat, hogy vajon a második világháborúban (a magyar vagy a román hadseregbe) besorozott erdélyi katonákról (a mi szüleinkről, a Ti nagyszüleitekről) milyen emlékek élnek a hajdani front másik oldalán?

Szakítsatok időt, keressétek meg, olvassátok el Móricz Zsigmond *Kis Samu Jóska* című novelláját (interneten is megtaláljátok). Móricz Zsigmond – aki íróként, tudósítóként bejárta a frontot – azt mondja ki, hogy nem a katonák voltak kegyetlenek, hanem az a helyzet, amelyben a gyermekeket, családjukat szerető férfiaknak katonaként kellett viselkedniük, parancsokat kellett végrehajtaniuk.

Ha a mellékelt képet nézitek, gondolkozzatok el azon, hogy aki a bombát levetette a kolozsvári házakra, tudta-e, hogy ki és miért lesz az áldozat?

Paradicsomszüret lélek-pakolással

Örök életemben pattanásos voltam. Apám sűrű vére, próbáltam nyugtatgatni magam, de igazából egy picit sem nyugodtam meg, sőt, ugyanis nyavalygásaimra anyám, a porcelánbőrű ugyanezt ismételte, és nagyokat pislogott melléje. Majd ha lesz szeretőd, elmúlik, nyugtattak meg még jobban, s kamasz énem ettől még idegesebb lett. Miért múlna attól el? Aztán lett szeretőm, s egy cseppet sem múltak el. No, legalább nem fölöslegesen nyugtalankodtam, igazam lett, gondoltam magamban. Majd ha lesz gyermeked, jött a már sokkal bizonytalanabb vigasztalás, de már senki nem hitt benne, csak úgy mondták, azt hiszem.

Meg is jött a baba, és ahogy akkora lett bennem, mint egy mákszem, az arcom úgy kirittyegett, mintha paradicsomkert akart volna nőni rám. Ilyen csúnya kismama leszek? – nézegettem magam ijedten a tükörben. Egyél szőlőt, mondta anyám, az tisztítja a vért. S a sok szőlőtől, amit

aztán nekilátott. Egy órán keresztül csak nyomkodott, a végén, amikor rápillantottam, úgy nézett ki, mint egy mészáros.

Eleinte gyakran találkoztunk, én pedig mindent úgy csináltam, ahogyan kérte. Vigyáztam magamra, nem sajnáltam a tükör előtt, nem pedig a könyveim előtt tölteni azt a plusz öt percet, nem matattam állandóan az arcom. Lassan kezdtük leszüretelni a paradicsomot, s ahogy szüretkor lenni szokott, összeért a tekintetünk, a lelkünk. Mesélt magáról, arról, hogyan lett romantánárból bőrgyógyász azért, hogy saját paradicsomkertjét tudja megérteni, hogyan menekült el a Moldvai Köztársaságból, egy tönkrement házasságból, két gyermekkel, odahagyva vagyont, karriert, s kezdett mindent előlről Bukarestben, a felső tízezer egyik legkiválóbb bőrgyógyász-kozmetikusává válva, hogyan dolgozik szüntelen, mert a jég hátán, a sivárság hátán is meg kell élnie.

Én is meséltem neki a párkapcsolatomról, a babáról a hasamban, aki az ő asztalán mozdult meg először, amikor már a simításknál tartottunk, és, amikor az írást említettem neki, nekem ajándékozott egy dedikált verseskötetet. Ő írta.

Nagyon sokat tanultam tőle, amint ott feküdtem az asztalán, és hallgattam nyugodt, ugyanakkor határozott hangját. Elsősorban azt, hogy nem szabad feladni, elkeseredni, még akkor sem, ha úgy nézünk ki, mint egy érett paradicsomkert. Hogy a test és lélek ápolása nem valami önző hóbort, hanem az, hogy vigyázok magamra, és ez arról is szólhat, hogy tisztellem magam, és tisztellem azt is, akinek megmutatom az arcomat. Vagy arcaimat, ha arról van szó, hogy kialakul az a mélyebb kapcsolat, amit nem is értünk, miért, hogyan, egyszerre csak van, és az ember elidőz benne, időtlenül, mint ahogy én is azon a régi télen, kozmetikus kertészem keze alatt.

Azóta is, amikor a külsőmet ápolom, gyakran eszembe jut. Hangját magamévá tettem, és most már az én belső hangomon szól hozzám: sose add fel, tartsd be a fokozatosság elvét, légy kitartó és mosolyogj, a versek bennünk élnek, és ragyogásunkban tükröződnek.

Kónya Eszter illusztrációja

megettem, s ami egyébként egyik kedvenc gyümölcsöm, ki is nőtt rám a paradicsomkert. Versenyezhettem volna egy pattanás-szépségszűrésen.

Akkoriban Bukarestben laktam, s a cégnél, ahol dolgoztam, volt egy kolléganőm, akiről nem tudtam, hogy a felső tízezerhez tartozik, a férje által. Felső tízezer ide vagy oda, neki is volt paradicsomkertje, ami azonban egyszer csak kezdett eltűnedezni, és virágoskert nőtt helyére, kivirult, kitisztult az arca. Hogy csinálod?, kérdeztem, bőségesen irigykedve. Egy kozmetikusnő csinálja, nagyon kemény, menj el hozzá. Bejelentkeztem, fogadott, és egyből látta a paradicsomkertemet, no meg azt is, hogy ruhatáram nem tízezer méter magasból vettem. Valamiért mégis ráállt a kezelésre. Csak akkor fogadlak el, ha betartod, amire kérlek, mondta, fölöslegesen nem dolgozom. Rendben, egyeztem bele az alkuba. Tudd meg, ezt a munkát más nem végezné el, figyelmeztetett,

Erdővidéki barangolás

Székelyföld egyik eldugott helye Erdővidék. Szépsége, természeti kincsei, híres szülőttei miatt azonban érdemes meglátogatni.

Több úticél közül is választhatunk, attól függően, hogy egynapos vagy többnapos utat tervezünk. Bármilyen útvonalat választunk, néhány helyet, mint amilyen Bölön, Nagyajta, Barót, Bibarcfalva, Kisbacon, Bodvaj, Olasztelek vagy Vargyas, mindenképpen érdemes felkeresni.

Az összes látnivaló felsorolására itt nincs lehetőség, de néhányat megemlítek: Nagyajtán a templom és a Kriza János-emlékszoba, -kiállítás; a főúthoz közel a 2011-ben Európában Az Év Fájává választott köpeci szil; Baróton az Erdővidék Múzeuma, benne a világhírű masztodon csontjaival; Kisbaconban a Cimbor „atyjának”, Benedek Eleknek az emlékháza, szobra; a bodvaji Vashámor; Vargyason a Daniel-kastély; híres emberek (Bölöni Farkas Sándor, Benkő József, Gaál Mózes és mások) szobrai, emlékházai.

Érdemes tehát a döcögős út ellenére vállalni egy átkelést a Hatodon, esetleg Brassó vagy Udvarhely irányából, mert a látottak kárpótolják a vállalkozó kedvű látogatókat.

Csak hang legyen és fény

Halió, zeneimádók! Ma reggel a Quimby zenekar egyik dalára ébredtem, így arra gondoltam, róluk írok nektek. Lendületesek, igaziak, és elgondolkodtató szövegeik vannak. Ám ha esetleg ti nem is emlékeztek, a számítógépem igen, pontosan tudja, hogy róluk már írtam tavaly.

Elkezdtem azon gondolkodni, hogy melyik hasonló zenekart ismerem és szeretem jobban a Quimbynél. Nem akarom összehasonlítani őket, ez legyen a ti dolgotok, de számomra örök kedvenc marad a **Kispál és a Borz**.

Középiskolás koromban, ha szomorú voltam, ha vidám, ha dühös, ha unott, ha szerelmes, ha csalódott, a Kispál és a Borz dalai mindig megoldást jelentettek. Amit tudnotok kell: ez az együttes néhány évig, 2010-től, nem volt aktív, nem koncerteztek együtt ezalatt, egészen 2014 tavaszáig, de lemezeik mindeközben keresettek voltak, mai napig azok.

Az együttest 1987-ben Bräutigam Gábor, Ózdi Rezső, Kispál András és Lovasi András alapította, vagyis nem tinisztárookra kell gondolni. Viszont fiatalokat megszégyenítő energiájuk és lelkesedésük, a zene iránti tiszteletük és kifinomult irodalmi érzékük lehetővé tette, hogy örökké fennmaradjanak a magyar alternatív zene top-listáján. Mára talán a Kispál és a Borz egyenlővé vált a magyar alternatív zenével.

Az első hallásra furcsa együttesnévnek igen vicces magyarázata van, ugyanis az eredeti elképzelés szerint

az együttes neve csak Borz lett volna (az akkoriban népszerű Bros és a The Doors nevek alapján). Ezt azonban Kispál András (a zenekar gitárosa) kifogásolta, arra hivatkozva, hogy korábban csupa, állatról elnevezett együttesben játszott, és ezek mind sikertelenek voltak. Ezért úgy döntöttek, hogy őt kiemelik az elnevezésben.

A zenekar nagyon termékenynek számít, ha csak alkotásaik számát nézzük, akkor is. Videók, filmek, könyvek, lemezek, remix-albumok, válogatásalbumok és koncertalbumok: mindezeket megtaláljátok az együttes honlapján vagy csak simán az interneten. Biztatlak, nézzetek utána ennek, most ugyanis unalmas felsorolás helyett csak egyetlen albumukat emelném ki, a legutolsó koncertalbumukat. Ez 2010-ben látott napvilágot, *Napozz Holddal* címmel, és mind hangulatában, mind értékeiben tükrözi a zenekar munkásságát. Biztosan ismeritek a mondást, miszerint a csúcson kell abbahagyni; nos, szerintem ez a lemez a jéghegy csúcsa.

Ezúttal talán egy picit szűkszavúnak tűnhetek, de ez azért van, mert írás közben Kispál és a Borz-dalokat hallgatók, ezért néha felugrok egyet pörögni, aztán elérékenyülve az érzelmeim lesznek úrrá rajtam.

Mielőtt elfelejteném, azért elárulom, hogy az én kedvenc dalom ettől az együttestől a *Hang és fény*.

Azt kívánom nektek ebben a hideg téli hónapban: engedjétek, hogy érzelmeitek felszabaduljanak, és hallgassatok sok zenét. Csodaszép karácsonyt!

Cimbi naplója

Sziasztok!

Na, megvót a nagy elnökválasztás. Apuci ojan boldog, hogy ha nem mentek volna mind délre a madarak, akkor vele madarat lehetne fogatni. Ő let a zelnök. A blokkba. Amijota megválasztoták, csak úgy nevezi magát hogy házelnök. Azota autót se vezet csak anyuci. Most anyuci a kormányfő. Én vagyok a zutas. Eccer a nővérem vezete az autót, hát akkor joban féltem, mind a közeledő szülőértekezletől. Sakkozva vezet. Előbb egy lóvat ütöt le, aztán megtámadot egy futót. Amikor meglátam, hogy a karneválosok mind kirájnak skirájnőnek öltöztek, s mentek az uton, behuztam a kézfeket szerencsére.

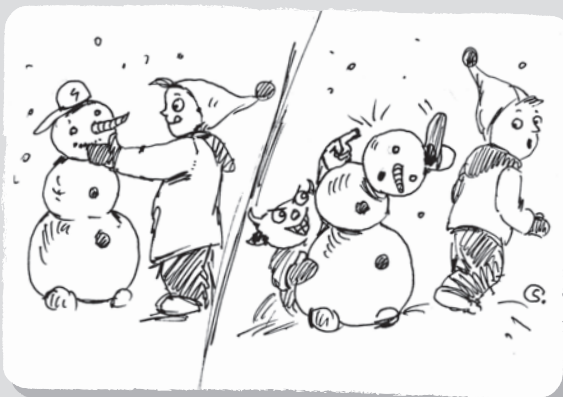
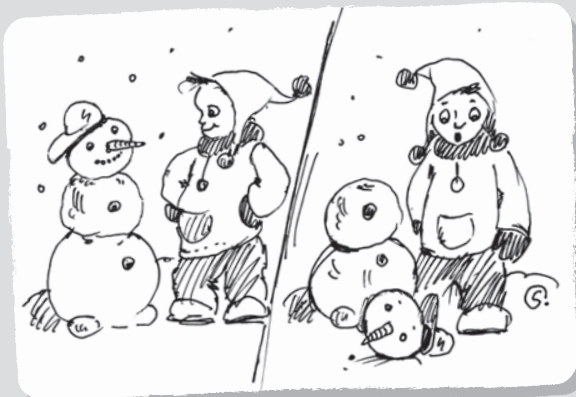
A multkor a buszon utaztam saz egyik álomásba nem ált meg a sofőr. Persze mindenki kijabált vele, de ő aszonta, hogy emberek, maguk nem lásák, hogy már heten ülnek a buszon? Sha még valaki felül akor nyolcadik utas a halál. Ez így persze sötéten hangzik, de ne féjjetek, met ez csak egy film cime.

A hugoméék osztája benevezet a legöszetartób osztáj versenyre. Csak nem tuttak megegyezni, hogy mijen jocselekedetet csinájjanak, s a vita után ugy öszeverekettek, hogy alig tutták szétválasztani őket. Mesze neked, öszetartó osztáj! A tábor el is uszott. Igaz, nekem is eluszott a mikulás ajándékom, legalábis apuci asztot monta. Én imádom a tengert, a hullámokat, a kagylokat, a jakkot. Nem akartam nagy dolgot kérni, hisz tengert mégse kérhetek, kértem egy jachkot. Anyuci aszonta, mikor a csizmámba belenésztem s üres volt, hogy ajándékom a jak elúszott. Most hirtelen rejámtört a sötétség, mind Piroskára a farkas hasában, hogy a jack, az egy ká vagy kettő? Mind!

Othon, amiota apuci házelnök, megpróbáltunk áttérni fáskazánal fűtteni. Nem volt könnyü szétszedni a régi kazánt, ami vas, vagy valami fém, de nem fa, égni pedig sehotyse éget, ugy hogy viszatértünk a padlofűtésre. Ez már évek óta bevált, mikor hideg van, felszedünk 10-15 bükfapadlót, s eltüzejjük. Jobban ég, esküszöm, mind a hármás matekzicc, pedig az is hamar lángrakap. Szerencsére. Egyébként megbeszéltek a blokkba, hogy sporolnak, áttérnek a napelemes fűtésre. A tetöre már felhordtak vagy 50 ceruzaelemet, csak még a nap nem éri, mert belepte a hó, de ha elolvad, minden megoldodik.

Most jut eszembe hogy lehet, januárig nem találkozunk. Akor mindenkinek boldog 2015ös évet, több vakációjával. Na de addig is éjjen a csengő, éjjen a hoszú szünet!

Ne dezdj ki a hőemberrel!

Csillag István rajzai

Kolozsvár

A város sok növényt bemutató látványossága (1.)	Belga autójel	Előidéző	Fiatal marha	Amely tárgytól	Csinos, takaros	Regény-szerző	Van ilyen névmás is, szó is	United States	Svéd autójel	Kutat	Magasra tart	... és est, Arany-vers	TR	A város főterén álló, gótikus stílusú nagy műemlék épület (3.)	
														Szónok	SZ
Víz eltávolítása kútból									Nem amarra!						
Igazságos királyunkat ábrázoló alkotás (4.)									Mindenhe-lyett mondjuk						
Képernyő								...-forog					Magam		
								IK					Kenőanyaggal szennyezett		
Veréb jelző lehet						Motor-féle						Azon a helyen			
						Liter						Csodálkozik			
Állóvíz			Névmás		Durva tisztítás							Alvás alatt látjuk			
			Ötözők												
Ipszilon	RL												Becézett Mária		
	Oxidálódott a vas														
Polcon áll a boltban				Haláltusa									Használatlan	Hidrogén	
														Metszés	
Egyszer sem													... tesz, becsap		
Kellemetlen illat													Nyak melegítő Ázsiai hegység		
ZS			Oxigén										Foszfor vegyjele	GY	
			Kutya háza											Arc és hajnal szín	
Régies hangulatú													Főpap		
Tancmulat-sággal kapcsolatos					Nagy-vonalakban ismert	Rangjelző szó	Tonna	Arra a helyre		Édeskes fűszer			Templomi szertartás		
													Fenyőn nő		
OS			Ünnepélye-sen átadó							Művet megváltoztat					Méter
			Történelmi időszak							Fonóeszköz					A láb része
A sugár jele		Nulla		Hamis			Véradó							TP	
		Bizonyos ideje		Mosópor márka			Hím disznó							Kéttágú zenekar	
	Előidéző					Közép-amerikai tenger							Nóta, ének		
	AK					Sír							RL		
Nagyon pontos időmérő								Valahol elakadó							
								Határozott névelő							
A város legrégebbi világi em-lékműve (2.)															

Csilleg István rajza

A betlehemi jászol a képzőművészetben

A betlehemi istálló Duccio di Buoninsegna 13. századi sienai oltárképén

Jézus születése - 14. századi falfestmény a Szeben megyei Almakerék szász erődtemplomának szentélyboltozatán

Mária és a betlehemi jászol a Szeben megyei Alcina evangélikus templomának 14. századi falfestményén

A Hohenfurthi Mester néven ismert középkori cseh művész 1350 körül festett prágai oltárképe: Krisztus születése

Krisztus születése Conrad von Soest német festő niederwildungi oltárképén (1404)

Paul Gauguin A születés című képeinek modelljei Tahiti szigetének őslakói (1886)

cimborá

Rendeld meg most
a **Cimborát**
a 2014-2015-ös tanévre!

Éves előfizetési díj:

30 RON (3,33 RON / lapszám)

Az előfizetési díjat két részletben is
kifizetheted.

A Cimborá ára nem előfizetőknek:

4 RON / lapszám.

-
- KERESD AZ ISKOLAI TERJESZTŐNÉL •
 - érdeklődj a 0752-062-885-ös telefonszámon •
 - írd a cimboramail@gmail.com címre •

www.cimboranet